

УДК 658.15:69:330.356

JEL Classification: L74, M21, D81, O20, H54

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

КОЧЕГАРОВ Сергій

Український державний університет науки і технологій

<https://orcid.org/0009-0008-3884-7684>e-mail: ko4egarov@gmail.com

Повномасштабна війна та процеси повоєнного відновлення України докорінно змінили умови функціонування будівельних підприємств. Поряд із масштабними руйнуваннями виробничих і інфраструктурних об'єктів, порушенням логістичних ланцюгів та дефіцитом ресурсів сформувався безпрецедентний попит на відбудову житла, об'єктів критичної інфраструктури та економіки загалом. За таких умов будівельна галузь одночасно виступає ключовим чинником економічного відновлення та сферою підвищених фінансових, інституційних і проєктних ризиків.

Реалізація довгострокових інвестиційних проєктів у будівництві відбувається в умовах нестабільного нормативно-правового середовища, обмеженого доступу до фінансових ресурсів, високої вартості матеріалів і невизначеності строків виконання робіт. У зв'язку з цим зростає роль економічної безпеки як чинника забезпечення фінансової стійкості, інвестиційної надійності та керованості проєктів у середньо- та довгостроковій перспективі.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю узгодження інтересів держави, бізнесу та міжнародних партнерів у межах реалізації відбудовчих програм, що потребує прозорих управлінських механізмів, системного підходу до ідентифікації загроз і ризиків, а також адаптації систем управління економічною безпекою до динамічних змін зовнішнього середовища.

У статті узагальнено наукові підходи до трактування економічної безпеки підприємства та обґрунтовано її розгляд як динамічної системної характеристики, що відображає здатність підприємства адаптуватися до змін, протидіяти загрозам, ефективно використовувати ресурси та забезпечувати стійкий розвиток. В умовах повоєнної трансформації економічна безпека виходить за межі суто захисної функції та набуває стратегічного управлінського характеру.

Метою дослідження є наукове обґрунтування стратегічних напрямів удосконалення системи управління економічною безпекою будівельних підприємств з урахуванням галузевої специфіки, довгострокового характеру інвестиційних проєктів та динамічних змін зовнішнього середовища. Запропонований підхід поєднує оцінювання рівня економічної безпеки, аналіз зовнішніх факторів і систематизацію загроз як основу формування адаптивної системи управління, спрямованої на підвищення стійкості та інвестиційної привабливості будівельних підприємств у процесі відбудови.

Ключові слова: економічна безпека; будівельні підприємства; повоєнне відновлення; воєнні ризики; стратегічне управління; адаптивна система управління; ризик-менеджмент; інвестиційні проєкти; фінансова стійкість; інституційні фактори; оцінювання рівня безпеки.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-5>

Стаття надійшла до редакції / Received 11.12.2025

Прийнята до друку / Accepted 20.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Кочегаров Сергій

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Повномасштабна війна та повоєнне відновлення України докорінно трансформували умови функціонування будівельних підприємств. Поряд із масштабними руйнуваннями виробничих і інфраструктурних об'єктів, порушенням логістичних ланцюгів і дефіцитом ресурсів сформувався безпрецедентний попит на відбудову житла, об'єктів критичної інфраструктури та економіки в цілому. За таких умов будівельна галузь одночасно виступає ключовим чинником відновлення та сферою підвищених фінансових, інституційних і проєктних ризиків.

Зазначені процеси істотно ускладнюють діяльність будівельних підприємств, оскільки реалізація довгострокових інвестиційних проєктів відбувається в умовах нестабільності нормативно-правового середовища, обмеженого доступу до фінансових ресурсів, високої вартості матеріалів і невизначеності строків виконання робіт. У таких обставинах зростає роль економічної безпеки як чинника забезпечення фінансової стійкості, інвестиційної надійності та керованості проєктів у середньо- та довгостроковій перспективі.

Актуальність проблематики посилюється необхідністю узгодження інтересів держави, бізнесу та міжнародних партнерів у межах реалізації відбудовчих програм, що потребує прозорих управлінських механізмів, системного підходу до ідентифікації загроз і ризиків, а також адаптації систем управління економічною безпекою до динамічних змін зовнішнього середовища.

За таких обставин управління економічною безпекою будівельних підприємств ускладнюється необхідністю одночасного врахування фінансових, інституційних, проєктних і безпекових чинників, що динамічно змінюються в процесі реалізації відбудовчих ініціатив. Емпіричні

спостереження та узагальнення практики засвідчують, що застосовувані управлінські рішення часто мають ситуативний характер, не завжди узгоджуються між стратегічним і оперативним рівнями та не забезпечують системного бачення ризиків і загроз у довгостроковій перспективі.

У результаті виникає потреба у формуванні таких підходів до управління економічною безпекою будівельних підприємств, які дозволяють узгодити оцінювання рівня безпеки, ідентифікацію загроз і адаптивне коригування управлінських рішень до умов повоєнного відновлення. Це актуалізує необхідність поглибленого наукового аналізу стратегічних напрямів удосконалення системи управління економічною безпекою будівельних підприємств з урахуванням специфіки галузі та трансформаційних процесів в економіці України.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика економічної безпеки підприємств набула значного розвитку в межах економічної теорії, фінансового менеджменту та стратегічного управління. Концептуальні підходи до трактування економічної та фінансової безпеки як системної характеристики стійкості суб'єктів господарювання обґрунтовано у працях О. І. Барановського, де економічна безпека розглядається як здатність підприємства забезпечувати стабільність функціонування та відтворення в умовах дії внутрішніх і зовнішніх загроз [1]. Подальший розвиток теоретичних положень економічної безпеки підприємства, її структури та складових представлено в дослідженнях Т. Г. Васильців, який акцентує увагу на необхідності інтеграції безпекових аспектів у систему стратегічного управління підприємством [2].

Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств висвітлено в працях, присвячених індикаторному, функціональному та інтегральному аналізу. Зокрема, у дослідженні А. В. Толстової та К. В. Хоменко запропоновано методику оцінювання рівня економічної безпеки підприємства на основі системи показників, що дозволяє здійснювати комплексну діагностику її стану [3]. Методичні засади формування та розвитку системи економічної безпеки підприємства, а також її зв'язок із фінансовою стійкістю й управлінськими рішеннями розкрито у працях С. І. Мельника та І. А. Штангretta [4].

Окремий напрям наукових досліджень присвячено галузевим особливостям функціонування підприємств, зокрема будівельної галузі, яка характеризується високою капіталомісткістю та довгостроковими інвестиційними циклами. Питання інвестиційного забезпечення діяльності підприємств будівельної галузі України в умовах війни проаналізовано у працях Л. Романової та Є. Грігермана, де наголошується на зростанні фінансових ризиків і залежності підприємств від зовнішніх джерел фінансування [5]. Вплив умов воєнного стану на економічну безпеку будівельної галузі та необхідність адаптації управлінських підходів розглянуто у дослідженнях О. В. Коби [6].

Водночас аналіз наукових публікацій свідчить, що питання стратегічного управління економічною безпекою будівельних підприємств саме в контексті повоєнного відновлення, поєднання оцінювання рівня безпеки, систематизації загроз і формування адаптивних управлінських механізмів залишаються недостатньо опрацьованими. Це зумовлює доцільність подальших досліджень, спрямованих на розроблення цілісних стратегічних підходів до управління економічною безпекою будівельних підприємств в умовах трансформації економіки України.

ВИДІЛЕННЯ НЕДОСЛІДЖЕНИХ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на наявність значної кількості наукових публікацій, присвячених питанням економічної безпеки підприємств, аналіз сучасних досліджень свідчить про фрагментарність опрацювання цієї проблематики в контексті будівельної галузі та умов повоєнного відновлення економіки України. Більшість наукових робіт зосереджені на окремих аспектах фінансової стійкості, ризик-менеджменту або інвестиційної привабливості підприємств, не забезпечуючи цілісного бачення системи управління економічною безпекою з урахуванням галузевої специфіки та довгострокового характеру будівельних проєктів.

Недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції оцінювання рівня економічної безпеки в систему стратегічного управління будівельними підприємствами, зокрема в частині узгодження стратегічних і оперативних рішень у процесі реалізації відбудовчих проєктів. Обмеженою є також наукова розробленість адаптивних підходів до управління економічною безпекою, здатних враховувати динамічні зміни макроекономічного, інституційного та безпекового середовища в умовах війни та післявоєнної трансформації економіки.

Окремої уваги потребують питання систематизації внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці будівельних підприємств з позицій їх впливу на довгострокові інвестиційні проекти та участь підприємств у державних і міжнародних програмах відбудови. Недостатньо висвітленими залишаються й механізми практичної реалізації стратегічних напрямів управління економічною безпекою, зокрема із застосуванням цифрових інструментів моніторингу, сценарного планування та ризик-орієнтованих управлінських рішень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є наукове обґрунтування стратегічних напрямів удосконалення системи управління економічною безпекою будівельних підприємств в умовах повоєнного відновлення економіки України з урахуванням галузевої специфіки, довгострокового характеру інвестиційних проєктів та динамічних змін зовнішнього середовища.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високим рівнем нестабільності, що проявляється у посиленні макроекономічної невизначеності, структурних деформаціях економіки, зростанні фінансових, інституційних та соціальних ризиків. В умовах повоєнної трансформації економіки України ці процеси набувають особливої актуальності, що зумовлює необхідність переосмислення сутності економічної безпеки підприємства та її ролі в системі управління.

У науковій літературі економічна безпека підприємства традиційно розглядається як стан захищеності його економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз, який забезпечує стабільність функціонування та можливість розвитку [7]. Водночас в умовах нестабільного середовища та післявоєнних трансформацій таке трактування є недостатнім, оскільки воно фіксує лише результат, не враховуючи процесний та динамічний характер безпеки. Зростання нестабільності зовнішнього економічного середовища спричиняє перегляд підходів до розуміння економічної безпеки підприємства та актуалізує потребу уточнення її змісту в нових умовах функціонування.

Нестабільність економічного середовища суттєво змінює зміст економічної безпеки підприємства. Вона перестає бути виключно захисною категорією та трансформується у комплексну управлінську функцію, що поєднує елементи стратегічного планування, ризик-менеджменту та ресурсного забезпечення [8]. Найвиразніше ці характеристики проявляються в умовах повоєнної трансформації економіки, коли підприємства змушені поєднувати завдання відновлення з потребою довгострокового розвитку.

Особливого значення економічна безпека набуває в умовах повоєнної трансформації економіки, яка характеризується поєднанням процесів відновлення, модернізації та інституційних змін. За таких умов економічна безпека виходить за межі поточної фінансово-економічної стійкості та набуває стратегічного виміру, забезпечуючи стійкість і керованість розвитку в умовах тривалої невизначеності.

Узагальнюючи, економічну безпеку підприємства в умовах нестабільності та повоєнної трансформації економіки доцільно розглядати як динамічну системну характеристику, що відображає здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища, протидіяти загрозам, ефективно використовувати наявні ресурси та забезпечувати стійкий розвиток у середньо- та довгостроковій перспективі. Водночас практична реалізація зазначених теоретичних положень суттєво залежить від галузевої специфіки діяльності підприємств, характеру інвестиційних процесів та рівня ризиків, що зумовлює необхідність їх предметної конкретизації з урахуванням особливостей будівельної галузі.

Будівельні підприємства займають особливе місце в системі національної економіки, оскільки їх діяльність безпосередньо пов'язана з реалізацією довгострокових інвестиційних проєктів, що потребують значних фінансових ресурсів, тривалих строків реалізації та високого рівня координації між учасниками. У зв'язку з цим економічна безпека будівельних підприємств формується під впливом специфічних факторів, які суттєво відрізняють їх від підприємств інших галузей.

Однією з ключових особливостей економічної безпеки будівельних підприємств є тривалий інвестиційний цикл. Реалізація будівельних проєктів, як правило, охоплює декілька років і включає стадії проєктування, фінансування, будівництва та введення об'єкта в експлуатацію. За таких умов економічна безпека підприємства залежить не лише від поточних фінансових показників, а й від

здатності забезпечувати стабільність фінансових потоків упродовж усього життєвого циклу проєкту. Це зумовлює підвищену чутливість будівельних підприємств до макроекономічних коливань, інфляційних процесів і змін на фінансових ринках.

Високий рівень капіталомісткості будівельної діяльності є одним із ключових факторів формування економічної безпеки підприємств галузі, оскільки потребує значних обсягів попереднього фінансування та довгострокового залучення ресурсів. Значні обсяги авансування робіт, потреба у закупівлі матеріалів, техніки та залученні спеціалізованих трудових ресурсів створюють додаткові ризики для економічної безпеки. За умов нестабільності або обмеженого доступу до фінансових ресурсів порушення фінансової рівноваги може призвести до зупинки проєктів, зростання заборгованості та втрати інвестиційної привабливості підприємства.

Важливою характеристикою економічної безпеки будівельних підприємств є також високий рівень залежності від зовнішніх контрагентів. Будівельна діяльність передбачає тісну взаємодію з інвесторами, замовниками, підрядниками, постачальниками матеріалів, фінансовими установами та органами державної влади. Порушення договірних зобов'язань хоча б одного з учасників проєкту створює ланцюгові ризики, які можуть суттєво вплинути на економічну безпеку підприємства. У цьому контексті економічна безпека будівельних підприємств значною мірою визначається ефективністю договірних відносин і механізмів розподілу ризиків.

Суттєвим чинником формування економічної безпеки будівельних підприємств є їх висока регуляторна залежність, зумовлена специфікою правового та інституційного середовища функціонування галузі. Будівництво характеризується жорстким нормативно-правовим регулюванням, що охоплює питання землекористування, містобудівної документації, екологічних стандартів та технічних норм. Зміни законодавства, ускладнення дозвільних процедур або затримки погодження проєктів безпосередньо впливають на строки та вартість будівництва, формуючи додаткові загрози економічній безпеці підприємств, особливо в умовах повосенної трансформації економіки.

Економічна безпека будівельних підприємств суттєво зумовлюється проєктно-орієнтованим характером їх діяльності, що визначає особливості управління ресурсами, ризиками та результатами господарської діяльності. Кожен будівельний проєкт є унікальним за технічними, фінансовими та організаційними параметрами, що обмежує можливості стандартизації управлінських рішень. За таких умов економічна безпека формується не лише на рівні підприємства в цілому, а й на рівні окремих інвестиційних проєктів, що зумовлює необхідність узгодження стратегічних і операційних управлінських рішень.

У період повосенного відновлення зазначені галузеві особливості істотно підсилюють вимоги до системи управління економічною безпекою будівельних підприємств, оскільки реалізація масштабних відбудовчих програм пов'язана із залученням значних обсягів внутрішніх і міжнародних інвестицій. За таких умов зростає значущість прозорості фінансових потоків, фінансової стійкості та управлінської надійності підприємств, а економічна безпека трансформується з інструмента захисту у чинник формування довіри з боку інвесторів, донорів і партнерських структур.

Таким чином, економічна безпека будівельних підприємств у контексті реалізації довгострокових інвестиційних проєктів характеризується поєднанням фінансової, інституційної та проєктної складових. Це вимагає комплексного підходу до управління економічною безпекою, орієнтованого на мінімізацію ризиків і забезпечення стійкості реалізації інвестиційних проєктів. Відповідно, особливої актуальності набуває проблема об'єктивного оцінювання рівня економічної безпеки будівельних підприємств як основи для формування ефективних управлінських рішень.

Будівельна галузь України у 2022-2025 роках пережила радикальні трансформації, що стали наслідком повномасштабного вторгнення та тривалої воєнної агресії. Галузь, яка раніше була одним із драйверів економічного зростання, опинилась у центрі системних негативних впливів, що одночасно створили значні структурні виклики й відкрили перспективи для масштабної участі в процесах післявоєнної відбудови.

За даними Держстату України, у 2025 році спостерігається певне пожвавлення діяльності: за підсумками 9 місяців 2025 року обсяг виконаних будівельних робіт зріс на 15,5% порівняно з аналогічним періодом попереднього року, досягши 164,6 млрд грн. Таке зростання стало можливим завдяки реалізації окремих напрямів відбудови та відновлення об'єктів критичної інфраструктури, зокрема захисних споруд та енергетичних комплексів [9].

Разом із тим, загальна динаміка галузі є суперечливою, за даними аналітичних джерел, у першій половині 2025 року обсяги будівельних робіт демонстрували спад порівняно з аналогічним

періодом 2024 року. Зокрема, у першому півріччі індекс виконаних робіт знизився, що вказує на продовження структурних обмежень у діяльності підприємств [10].

Для узагальнення впливу війни та повоєнної трансформації на стан будівельної галузі України доцільно систематизувати ключові чинники нестабільності та відновного потенціалу, що формують сучасні умови функціонування будівельних підприємств (рис. 1).

Як показано на рис. 1, розвиток будівельної галузі України в умовах війни та повоєнного відновлення характеризується поєднанням деструктивних впливів і значного відновного потенціалу. Така подвійність зумовлює зростання рівня ризиків та актуалізує необхідність формування ефективної системи управління економічною безпекою будівельних підприємств, здатної забезпечити їх стійкість і адаптацію до нестабільного середовища. Для обґрунтування відповідних управлінських рішень доцільним є детальний аналіз факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо формують умови забезпечення економічної безпеки підприємств галузі.

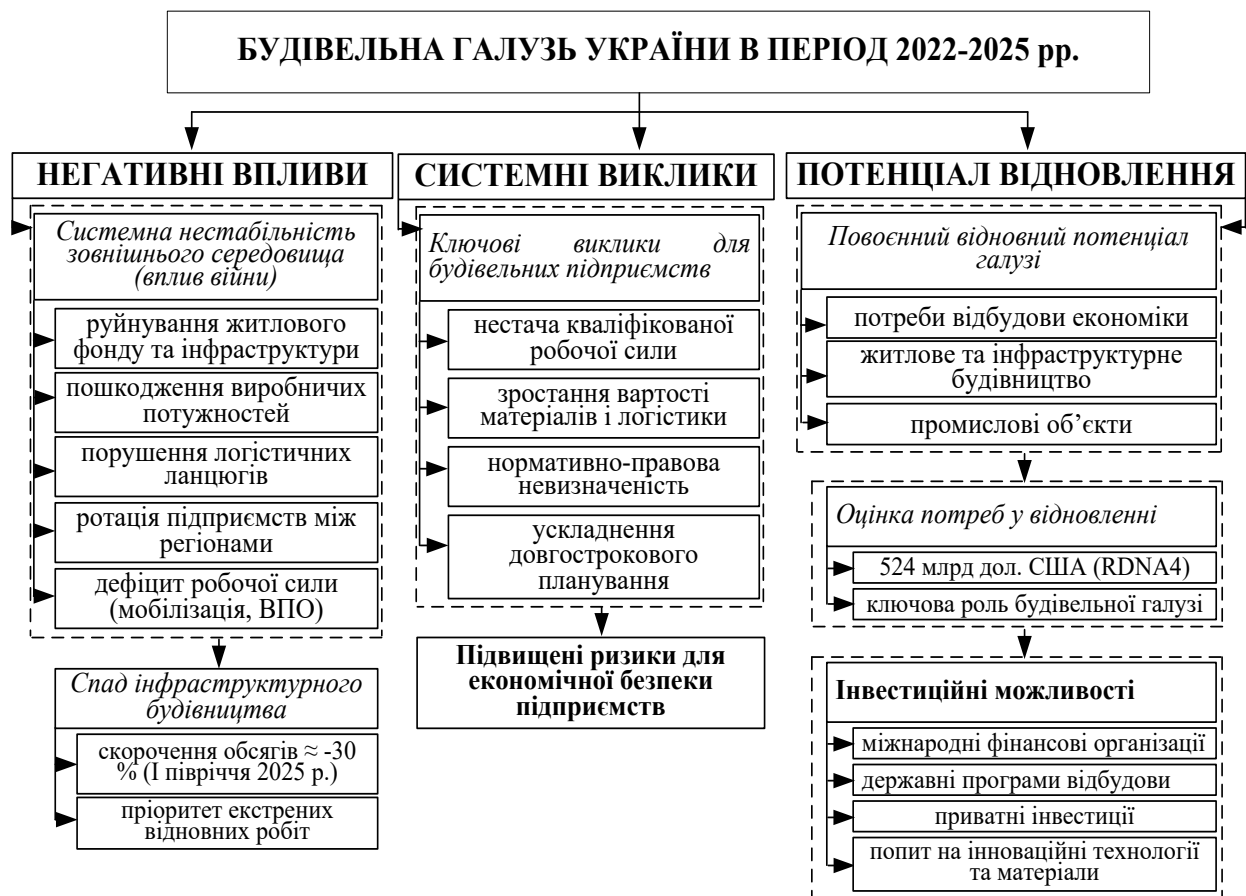

Рис. 1. Ключові чинники нестабільності та відновного потенціалу будівельної галузі України (розроблено автором)

Економічна безпека будівельних підприємств формується під комплексним впливом зовнішнього середовища, ключовими складовими якого є макроекономічні, інституційні та фінансові фактори. В умовах війни та повоєнного відновлення економіки України саме ці фактори визначають межі стійкості, адаптивності та інвестиційної привабливості підприємств галузі. Узагальнену характеристику їх впливу на економічну безпеку будівельних підприємств наведено в табл. 1.

Таким чином, дія макроекономічних, інституційних та фінансових факторів формує складне багаторівневе середовище функціонування будівельних підприємств, у межах якого економічна безпека набуває динамічного характеру. Це зумовлює необхідність подальшої ідентифікації та систематизації внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці будівельних підприємств, що дозволяє перейти від загальної характеристики факторів впливу до аналізу конкретних ризиків і загроз, притаманних будівельній галузі в умовах війни та повоєнного відновлення.

Таблиця 1

Вплив ключових зовнішніх факторів на економічну безпеку будівельних підприємств*

Група факторів	Основні прояви	Вплив на економічну безпеку будівельних підприємств
Макроекономічні	Динаміка ВВП, інфляція, валютні коливання, стан ринку праці, інвестиційний клімат	Зростання собівартості будівельних робіт, підвищення невизначеності фінансового планування, ускладнення реалізації довгострокових інвестиційних проєктів
Інституційні	Нормативно-правові зміни, дозвольні процедури, регуляторні обмеження, державна політика відбудови	Зниження прогнозованості діяльності, зростання адміністративних ризиків, залежність від ефективності державної координації
Фінансові	Доступ до кредитування, рівень процентних ставок, структура капіталу, міжнародна фінансова допомога	Погіршення фінансової стійкості, ризики розриву фінансових потоків, залежність від зовнішніх джерел фінансування

Сформовано на основі джерел [2;5;6;10].

Ефективне управління економічною безпекою будівельних підприємств неможливе без чіткого усвідомлення характеру, джерел та механізмів виникнення загроз, що впливають на їх діяльність. В умовах війни та повоєнного відновлення економіки України процес ідентифікації загроз набуває особливої актуальності, оскільки поєднує традиційні ризики господарської діяльності з новими викликами, зумовленими нестабільністю зовнішнього середовища та трансформацією інституційних умов.

Для наочного узагальнення результатів ідентифікації загроз економічній безпеці будівельних підприємств та розмежування їх за джерелами виникнення доцільно здійснити систематизацію внутрішніх і зовнішніх загроз, що представлено на рис. 2.

Рис. 2. Систематизація внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці будівельних підприємств (розроблено автором)

Як показано на рис. 2, економічна безпека будівельних підприємств формується під впливом сукупності внутрішніх і зовнішніх загроз, що мають різну природу та механізми прояву. Така систематизація створює аналітичне підґрунтя для переходу від констатації загроз до обґрунтування

стратегічних напрямів удосконалення системи управління економічною безпекою в умовах повоєнного відновлення економіки України. Водночас багатовекторність і мінливість зазначених загроз зумовлюють потребу в таких управлінських підходах, які забезпечують не лише захист від ризиків, а й здатність підприємств оперативно адаптуватися до змін середовища.

Сукупність ідентифікованих загроз посилює невизначеність управлінського середовища та підвищує вимоги до гнучкості управління економічною безпекою будівельних підприємств. За таких обставин традиційні, жорстко регламентовані підходи до управління економічною безпекою будівельних підприємств виявляються недостатньо ефективними, що зумовлює необхідність формування адаптивної системи управління економічною безпекою.

Адаптивна система управління економічною безпекою орієнтована не лише на реагування на наявні загрози, а й на випереджальне виявлення ризиків і своєчасне коригування управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Для будівельних підприємств це означає здатність оперативно змінювати параметри діяльності, структуру ресурсів і пріоритети розвитку в умовах трансформації економічних, інституційних та безпекових умов.

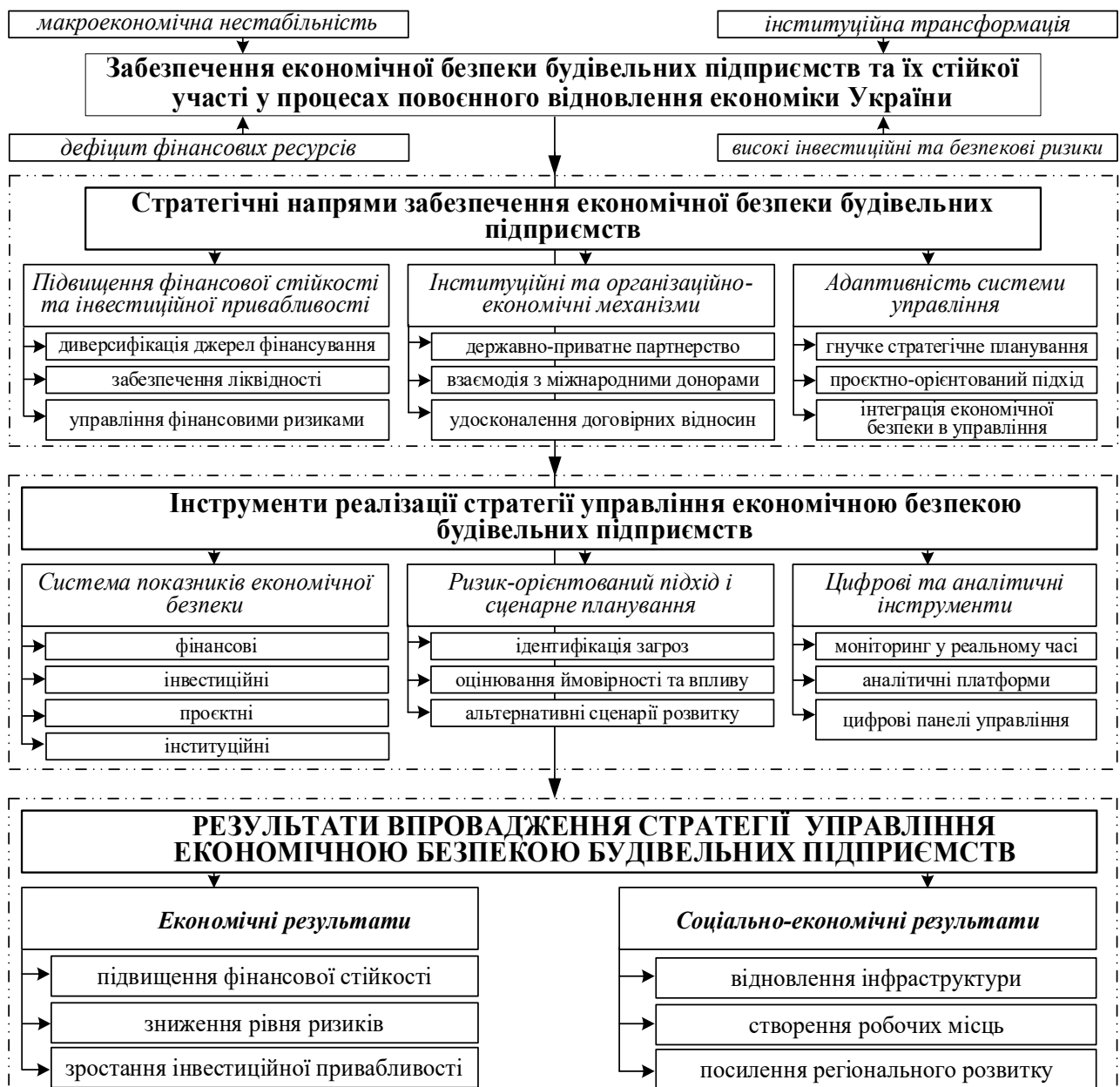

Рис. 3. Стратегічна модель управління економічною безпекою будівельних підприємств в умовах повоєнного відновлення економіки України

(розроблено автором)

Ключовою ознакою такої системи є її інтегрованість у загальну систему управління підприємством, що забезпечує поєднання стратегічного й оперативного рівнів прийняття рішень. Адаптивність реалізується через постійний моніторинг середовища функціонування, гнучкість організаційної структури та розвиток управлінських компетенцій у сфері ризик-менеджменту й проєктного управління.

Узагальнюючи, формування адаптивної системи управління економічною безпекою передбачає перехід від статичних, реактивних моделей до динамічної, проактивної системи, здатної забезпечувати стійкість і життєздатність будівельних підприємств у період повоєнного відновлення та підвищених ризиків. Необхідність реалізації такого підходу зумовлює актуальність розроблення та візуалізації цілісної стратегії управління економічною безпекою будівельних підприємств, логіко-структурну модель якої подано на рис. 3.

Запропонована стратегічна модель управління економічною безпекою будівельних підприємств (рис. 3) відображає необхідність системної відповіді на виклики повоєнного відновлення та забезпечення їх стійкої участі у відбудові економіки України. Модель інтегрує ключові стратегічні напрями, інструменти та очікувані результати управління економічною безпекою, забезпечуючи узгодження стратегічного й оперативного рівнів прийняття управлінських рішень. Її практичне застосування створює передумови для підвищення фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та адаптивності будівельних підприємств у процесі реалізації довгострокових відбудовчих проєктів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, в умовах війни та повоєнного відновлення економічна безпека будівельних підприємств набуває стратегічного характеру і потребує комплексного управління з урахуванням галузевої специфіки (тривалі інвестиційні цикли, висока капіталомісткість, проєктна організація діяльності). Обґрунтовано доцільність поєднання оцінювання рівня безпеки, аналізу зовнішніх факторів і систематизації загроз як основи для формування адаптивної системи управління. Запропонована стратегічна модель орієнтована на підвищення стійкості та інвестиційної надійності підприємств під час реалізації відбудовчих проєктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія. Київ : Фенікс, 1999. 338 с.
2. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2012. 386 с.
3. Толстова А. В., Хоменко К. В. Методика оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 63. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i63.146192>
4. Мельник С. І., Штангрет І. А. Методичні засади розвитку системи економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.17>
5. Романова Л., Грігерман Є. Інвестиційне забезпечення діяльності підприємств будівельної галузі України в період війни. *Розвиток міста*. 2025. № 3 (07). С. 85–93. DOI: <https://doi.org/10.32782/city-development.2025.3-12>
6. Коба О. Економічна безпека будівельної галузі в умовах викликів і загроз воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-9>
7. Яковенко Р. В. та ін. Економічна безпека України: поняття, структура та проблема забезпечення : тези доповідей. 2017. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6573>
8. Чобіток В., Гавриш О. Цифрові технології як основні інструменти трансформації бізнесу в умовах глобалізації. *Modeling the development of the economic systems*, 2025, (1), С. 281–287. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-37>
9. Державна служба статистики України. Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції у 2025 році (січень–вересень). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
10. Будівельна галузь України 2025: комплексний аналіз ключових викликів на шляху до відбудови. Аналітичний огляд. URL: <https://blog.mehbud.com.ua/uk/other/budivelna-haluz-ukrayiny/>

REFERENCES:

1. Baranovskyi, O. I. (1999). *Finansova bezpeka* [Financial security]. Kyiv: Feniks. 338 p.
2. Vasylytsiv, T. H. (2012). *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia* [Financial and economic security of Ukrainian enterprises: strategy and support mechanisms]. Lviv: Liha-Pres. 386 p.
3. Tolstova, A. V., Khomenko, K. V. (2018). Metodyka otsiniuvannia rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Methodology for assessing the level of enterprise economic security]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, No. 63. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i63.146192>
4. Melnyk, S. I., Shtanhret, I. A. (2024). Metodichni zasady rozvytku systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Methodological foundations for the development of the enterprise economic security system]. *Efektivna ekonomika*, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.17>
5. Romanova, L., Hrihierman, Ye. (2025). Investytsiine zabezpechennia diialnosti pidpriemstv budivelnoi haluzi Ukrainy v period viiny [Investment support of construction enterprises in Ukraine during wartime]. *Rozvytok mista*, No. 3 (07), pp. 85–93. DOI: <https://doi.org/10.32782/city-development.2025.3-12>
6. Koba, O. (2022). Ekonomichna bezpeka budivelnoi haluzi v umovakh vyklykiv i zahroz voiennoho stanu [Economic security of the construction industry under the challenges and threats of martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-9>
7. Yakovenko, R. V., et al. (2017). *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: poniattia, struktura ta problema zabezpechennia* [Economic security of Ukraine: concept, structure and provision problems]. Conference proceedings. Available at: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/6573>
8. Chobitok V., Havrysh O. Tsyfrovii tekhnologii yak osnovni instrumenty transformatsii biznesu v umovakh hlobalizatsii. Modeling the development of the economic systems, 2025, (1), S. 281–287. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-37>
9. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Obsiah vykonanykh budivelnykh robot za vydamy budivelnoi produktsii u 2025 rotsi (sichen-veresen) [Volume of construction works by type of construction products in 2025 (January–September)]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua>
10. Budivelna haluz Ukrainy 2025: kompleksnyi analiz kliuchovykh vyklykiv na shliakhu do vidbudovy [Construction industry of Ukraine 2025: comprehensive analysis of key challenges on the path to recovery]. Analytical review. Available at: <https://blog.mehbud.com.ua/uk/other/budivelna-haluz-ukrayiny/>

STRATEGIC DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT SYSTEM OF CONSTRUCTION ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECOVERY

KOCHEHAROV Serhii

Ukrainian State University of Science and Technology

The full-scale war and the subsequent post-war recovery have fundamentally transformed the operating environment of construction enterprises in Ukraine. Alongside large-scale destruction of production and infrastructure facilities, disruptions in logistics chains, and severe resource shortages, an unprecedented demand has emerged for the reconstruction of housing, critical infrastructure, and the national economy as a whole. Under these conditions, the construction sector simultaneously acts as a key driver of recovery and a field characterized by elevated financial, institutional, and project-related risks.

These processes significantly complicate the activities of construction enterprises, as long-term investment projects are implemented in an environment of regulatory instability, limited access to financial resources, high material costs, and uncertainty regarding project timelines. In this context, economic security becomes a crucial factor in ensuring financial stability, investment reliability, and effective project governance in the medium- and long-term perspective.

The relevance of the issue is further intensified by the need to align the interests of the state, business entities, and international partners within reconstruction programs. This requires transparent management mechanisms, a systematic approach to identifying threats and risks, and the adaptation of economic security management systems to dynamic changes in the external environment.

The study summarizes theoretical approaches to the interpretation of enterprise economic security and substantiates its consideration as a dynamic systemic characteristic reflecting an enterprise's ability to adapt to external changes, counteract threats, efficiently utilize resources, and ensure sustainable development. Under post-war transformation conditions, economic security goes beyond a purely protective function and evolves into a strategic management category.

Special attention is paid to construction enterprises, whose activities are characterized by high capital intensity, long investment cycles, project-oriented organization, and significant dependence on external contractors and the regulatory environment. These features substantially increase risk exposure during post-war recovery and necessitate the formation of an adaptive economic security management system capable of ensuring enterprise resilience and strengthening investor and partner confidence.

The purpose of the study is to substantiate strategic directions for improving the economic security management system of construction enterprises in the context of Ukraine's post-war economic recovery, taking into account industry-specific characteristics, long-term investment projects, and dynamic external changes. The proposed strategic approach integrates security assessment, analysis of external factors, and systematization of threats as a basis for enhancing the sustainability and investment attractiveness of construction enterprises involved in reconstruction projects.

Keywords: economic security; construction enterprises; post-war recovery; wartime risks; strategic management; adaptive management system; risk management; investment projects; financial stability; institutional factors; security level assessment.